

Карелъ Кадлецъ

Отдѣленъ отпечатъкъ.

Д-ръ КАРЕЛЪ КАДЛЕЦЪ

(* 1864 г. — † 4 декемврий 1928 г.)

Съ смъртта на проф. д-ръ Карелъ Кадлецъ извазва отъ сцената на славянската наука една голѣма фигура. Защото покойниятъ бѣше не само отличенъ специалистъ по катедрата на славянската правна история на Юридическия факултетъ въ Чешкия Карловъ Университетъ; той носѣше многостранни още служби, свързани съ преподаваната отъ него научна дисциплина, но които равнѣха отъ покойния една централна личностъ по славяноведението, обществеността и междуславянскитѣ интелектуални отношения. Кадлецъ се отзоваваше на всѣко ултурно явление въ славянския свѣтъ. Тамъ, гдето не можеше да вземе непосредно, лично участие, той даваше своя гласъ, своето мнение, своето насърдчение и упътване. Това бѣше за него не само една амбиция. Не! Това бѣше едно проявление на неговата славянска душа.

Той имаше връзки съ всички славянски академически и университетски срѣди. Ние всички, особено азъ, неговъ личенъ приятель, му дължимъ единъ поменъ. Този мой кратъкъ очеркъ има тази задача: да споменемъ многозаслужилия покойникъ.

I

Д-ръ Карелъ Кадлецъ се появи въ научната областъ на славянската правна история, когато тя преживѣваше една криза.

Тази история имаше вече своята история. Поляцитѣ съ П. Б. Раковецки, първиятъ, може да се каже ратникъ (почва още въ 1826 г.) въ полето на издирване и разработване старото славянско право и следъ него Вацлавъ Александъръ Мацейовски бѣха вече сложили заченки, но основни заченки за по-нататъшно развитие на предмета. И двамата бѣха обърнали внимание на сравнителното

изучване на старото славянско право. Раковецки взе предметъ на своитѣ студии „Руская Правда„ на В. Ярослав, като се прониква и самъ развива философската мисълъ и подчертаването на нѣмския ученъ философъ Хердера за голѣмата важностъ да се изучава славянството, т. к. нему принадлежи да играе голѣма роля бждещето, както е играло въ миналото.

Мацейовски изляза на сцената съ своя монументален даже и за днешно време трудъ „История на славянски права“ (Historia prawodawstw slowianskich) въ четири тома (1833—35), а после въ шестъ тома (1856—1865). М. като ученикъ на нѣкои отъ корифеитѣ на нѣмската историческа школа (Хуго, Айхорнъ, Савиньи и Пухата), схващаше првото, като продуктъ на националния духъ, но той не и пуца изъ предъ видъ Монтезкьо (L'Esprit des lois), та Хегеловата философия, споредъ която народниятъ духъ Volksgeist, е дѣлъ отъ свѣтовния духъ (Weltgeist). Но та или инъкъ, Мацейовски подѣе изучаването на старото славянско право и го тласна къмъ широки небосклони, разгледа и разработи го сравнително, намѣри въ онова време да каже, макаръ и на кратко — въ нѣколко страници — нѣщо даже и за съвсемъ незнайното тогава старобългарско право, а съ своя романтиченъ ентузиазъмъ М. извика, макаръ малцина, но извика подражатели и продължатели не само въ Полша.

Славистиката бѣше се явила и запжтила къмъ единъ красивъ издигъ. Нейниятъ патриархъ — Добровски (1829) бѣше забилъ стожеръ за славянската филология; Павелъ Йос. Шафарикъ издаде своитѣ прочути „Славянски старожитности“ (1837 г.). Въ Русия, сякашъ по едно мановение, изникватъ филолози и историци на славянска почва (Бодянский, Срезневски, Прайсъ, Григориевичъ и др.) Въ правната областъ Херменгилдъ Иречекъ пуца въ свѣтъ едновременно бележития си наученъ трудъ по славянско сравнително право „Slovensko Pravo v Cechach a na Morave“ (Първи томъ 1837, втория — 1863—1864). Трудътъ на Мацейовски се преведе отчасти по руски (въ Москва, 1853—1860 г. въ Чтенія Московск. Общества Ист. и Древн. Росс.), сжщо и по сръбски въ преводъ отъ Д-ръ Никола Кръстичъ, професоръ по правото въ Княж. Сръб-

ски Лицей (печ. въ Будишинъ 1855 г.), полякътъ Ромуалдъ Хубе въ кратки, но съдържателни очерки, изнесе данни, освѣтления и упжтвания все въ тази сравнителна славянско-правна насока (1868 г.).

Въ Русия въ правната областъ се появи Николай Иванишевъ, който се залавя, вѣроятнo подъ сжщото наитие, дошло отъ тласъка на поменатитѣ трудове, и обнародва сериозна историко-сравнителна правна студия и я печата (въ 1840 г.) подъ насловъ: „О платѣ за убійство въ древномъ рускомъ и другихъ славянскихъ законодательствахъ въ сравненіи съ германской вирою“. Иванишевъ изтъква голѣмото значение за домашното народно право отъ сравнителното изучване на историята на славянскитѣ права.

Въ Русия скоро славянската правна история намѣри и официална подкрепа за изучване. Въ 1863 година „Уставътъ на Рускитѣ университети“ предвидѣ на правнитѣ факултети и катедра по история на славянското законодателство. По много причини, обаче, за които не е мѣсто да се простирамъ тукъ, тази катедра можа да се земе за кратко време само отъ В. Богишичъ въ Новоросійскія Университетъ (1870—72) и за дълго време отъ проф. Т. Т. Зигель (1872 до 1915 г.) въ Варшава, а следъ това въ Ростовъ на Донъ до смъртъта му (0 февр. 1921 г.).

За жалость разцвѣтътъ на славянската правна наука не вървѣ все тъй нагоре! Този избликъ на племененъ и народенъ устремъ, както се очакваше отъ пламеннитѣ негови и ентусиасти първи апостоли, като че се спира. .

Не угасна, наистина, започналата отъ Раковецки, Мацейовски, Хубе, подзета отъ Иванишевъ, Зигель искра, но тя сякашъ почна да мъждѣ, взе предимно насока за изучване националнитѣ истории на правото. Все пакъ гаснѣше появилиятъ се ентусиазъмъ, при все че историци на националното право, като Леонтовичъ, Сергѣевичъ, Влад. Будановъ, М. М. Ковалевски и др. въ Русия; Балцеръ и Домбковски въ Полша — въ своитѣ изучвания все така се спираха върху сравнителния славянски методъ, упражняванъ успѣшно и плодотворно.

Въ това именно време се появява Д-ръ Карелъ Кадлецъ, роденъ въ 1865 г. въ с. Преперове, подъ Со-

беславъ. Той бѣше добилъ срѣдно образование въ Чешки Будѣйвици, гдето се обучавалъ и по други славянски езици. Въ 1889 г. той дава изпитъ за докторъ на правото, а въ 1890 до 1906 г. той е поканенъ да ръководи секретарската служба въ Народния театъръ. Въ 1899 той се хабилитира по историята на славянско право на Юридическия факултетъ, въ 1905 г. бива избранъ за извънреденъ, а въ 1909 г. — за редовенъ професоръ.

II.

Това бѣше въ 1899 г. Току-що основаната при Пражкия Университетъ катедра по славянското право и история се повѣри на Карелъ Кадлецъ. Това бѣше трета подобна катедра: първата въ Одеса, а втората въ Варшава. Отъ тогазъ К. не се умори да работи въ тази област до последно издихание.

Голѣмо и многостранно е научното наследство, което покойниятъ оставя следъ смъртъта си. Той чете лекции и събра около себе си на семинарни практически занятия отборъ студенти, които станаха негови ревностни и преданни ученици; той описа и обнародва монографии и очерки по разни клонове отъ славянското право и културна история; състави цѣли систематически курсове по отдѣлни истории на нѣкои отдѣлни славянски народи; писа библиографски книжовни бележки и научни рецензии за много трудове по славянска правна история. Въ всички свои малки и голѣми трудове той се отличи съ едно критическо гледище върху произхода на разнитѣ славянски държавно-правни институти и не се увлѣче отъ никакъвъ племененъ или националенъ шовинизъмъ. Той всѣкакъ избѣгваше крайния романтизъмъ, който бѣше обхваналъ нѣкои предшественици въ Чешко, възторгавани отъ стариннитѣ сказания и предания, много пжти украсявани и въ тѣхната патриотическа сравнителна история. Той дирѣше и намѣрваше винаги надлежна мѣрка, за да опредѣли правилно взаимоотношенията и взаимовлиянието както на славянскитѣ права, така и на други чужди, близки или далечни, съ които славянството е било въ допиране.

Първиятъ и най-раненъ важенъ трудъ на Кадлеца е неговата монография за „Задругата въ славянското

право“ (Rodinny nedil čili Zadruga v pravu slovenskem) 1898, следъ това последва, като отговоръ на неговия опонентъ д-ръ Янъ Пайскеръ „Къмъ въпроса за Задругата“ Критически очеркъ за новата теория на д-ръ Янъ Пайскеръ („K slovu o Zadrufe“, kritička uvaha o nove teoriji D-ra Iana Peiskera, 1900) „Челядната задруга въ освѣтление съ данни отъ сравнителната и правна история“ (Rodinny nĕdil vĕ svĕtle dat srovnavačich dějin pravnich (Čas. Mat. Moravske 1901)).

Въ свръзка и като продължение на тази тема К. напечата още: „О трудовыхъ коопераціяхъ славянъ“ (въ Сборникъ въ честь М. Ф. Владимирскаго-Буданова Кіевъ 1904); „Заклетитѣ заседатели въ славянското право“ (Prisežni potosnici v pravu slovanskem, 1913).

Кадлецъ разгледва задругата безъ старитѣ увлѣчения, че тя е нѣкаква самобитност само на славянитѣ. Той, обаче, отстояваше съ положителни данни, на първо мѣсто, старинността на института, който сжществува не като произведение на византийско или друго влияние, а като извикванъ отъ еднакви условия и живѣлъ не само между славянитѣ. Кадлецъ установи, че и задругата, и поротата (народенъ сждъ) се прояви на всички славянски народи въ тѣхния старъ животъ, че задругата не е особеност на славянитѣ, а е фаза и форма на челядно устройство, което сж преживѣли всички народи при известно стѣпало на тѣхната култура (вж. за това подробно въ моята „Българска челядна задруга“, изд. на Б. ак. на наукитѣ 1910 г.). Сжщо така той отхвърля мнението, че поротата (народнитѣ сждебни заседатели, жури) у славянитѣ е поникнала подъ нѣмско влияние, макаръ че то не се изключва като факторъ въ строенето на процеса въ нѣкои славянски народи.

При изучването на задругата Кадлецъ употрѣби онзи важенъ и целесъобразенъ историко-сравнителенъ методъ, който го предпазваше отъ заблуждения, и изтъкна истинското положение и значение на института, като сравняваше старото време съ новото, старото обичайно право съ преживѣното до сега.

Той обнародва „Нѣколко глави изъ областъта на славянското право“ (Nekolik kapitol z oboru Slov. prava,

Osvěta, 1894); „Основни въпроси въ славянскитѣ правни истории (Zakladni Otazki slovanskich pravnich dějini, въ Zbornik ved pravn. a statn. 1901); „За потрѣбата отъ славянски правни старини (O potrebe Slovanskich pravnich starožitnosti, ibidem. 1904); „За катедритѣ по историята на славянскитѣ права“ (O Katedrach historie slovanskich prav, Petrograd, 1906.). В. Сборникъ въ честь В. И. Ламанскаго.

Кадлецъ не успѣ да издаде една цѣла пълна славянска история. Неговитѣ лекции се намѣрватъ разпрѣснати на литографирани коли и рѣкописни бележки у студенти, които сж го слушали, и нѣма отъ него макаръ една такава недостатъчна работа, каквато сж издаденитѣ отъ студенти, печатани вмѣсто рѣкописъ, лекции на проф. Зигель: „Исторія славянскихъ законодательствъ“ два тома, Варшава. Той, въ всѣки случай, даде на науката онѣзи очерки по една обща славянска история, която се появи най-напредъ въ „Полска енциклопедия“ (1912) подъ насловъ „Заченки на славянската култура“ (Poczytki Kultury Slowianskich Encyklopedia Polska, Wydawnictwo Akademii Umiejetnowci, tom IV. Swesa, 2, Krakow, 1912). Този трудъ на Кадлеца е посветенъ предимно на западнитѣ славяни, но той е важенъ въ много отношения, защото изучва и подчертава сравнително началнитѣ институти у всички западни славяни и въ нѣкои глави засѣга и южнитѣ. Тѣй, както бѣше начертанъ и обнародванъ първоначално по полски, трудътъ обемаше следнитѣ отдѣли: 1. За политическото устройство на славянитѣ, особено западнитѣ презъ X вѣкъ; 2. за появяването на държавитѣ у западнитѣ славянски народи преди X в.; 3. за частното право на западнитѣ славяни преди X вѣкъ; 4. за углавното право у зап. славяни преди X вѣкъ; 5. за сѣдилищата и сѣдопроизводството у славянитѣ преди X вѣкъ.

Тѣзи очерки на Кадлеца бѣха преведени и издадени съ значителни допълнения отъ проф. д-ръ Т. Тарановски, руски професоръ, сега преподавателъ по славянската правна история на Юридическия факултетъ въ Бѣлградъ подъ насловъ: Първобитно словенско право (у Београду, 1924). Тѣй както е издадена тая научна работа отъ проф.

Тарановски, тя взема вече видъ на едно доста пълно университетско помагало по предмета. Тукъ се срѣщатъ общитѣ на всички славяни държавно-правни понятия и елементи, както тѣ сж възприети у тѣхъ още въ пра- родината имъ въ Прикарпатието, защото следъ X вѣкъ тѣзи народи вече се подлагатъ кой повече, кой по-малко на чужди влияния: римско, византийско, нѣмско, турско и пр. Има нѣкои мѣста, които подлежатъ на прегледъ и не могатъ да бждатъ приети безъ резерва и даже безъ поправки (вж. моята статия „Нови трудове по славянската правна история, печ. въ Списание Бѣлг. акад. на наукитѣ, кн, XXV), но това обстоятелство не вреди на достоинствата на труда, тъй както той е обработенъ, поправенъ и допълненъ въ сръбското издание на проф. Тарановски. Въ това издание сж взети въ внимание не само западнитѣ славяни, но и южнитѣ.

III

Редомъ съ монографии и систематически трудове по сравнителната славянска правна история Кадлецъ издаде нѣколко научни работи, посветени на националната правна история на нѣкои отъ славянскитѣ народи. Тукъ струва да се поменатъ:

Историята на руското право (Dějiny Ruskeho práva въ Оттова Slovník 1904). Авторътъ се е постаралъ въ кратъкъ очеркъ да даде едно систематическо, стегнато и вѣрно изложение на руското право отъ появяването му до най-новото време.

Историята на държавното моравско право (Přehled a ustavních dějin Moravy, 1907-908, — 2-о издание въ 1916 г.).

Подробно изложение и изследване на Три партитума на Стефана Вербеция въ славянския преводъ на Стефана Пергошича отъ 1574 г. Тоя трудъ на Кадлеца бѣше издаденъ отъ сръбската кралска академия въ Бѣлградъ на 1909 г. Пергошечевиятъ езикъ е обясненъ отъ проф. Поливка. По-рано Чешката академия (въ 1902 г.) бѣше издала по чешки текста на Вербециева Трипартитумъ съ единъ етюдь за частното маджарско и хърватското въ него право (Ver-

böczievo Tripartitum a soukromé právo uherske i chorvatske šlehty v něm obsažené, napsal D-r K. Kadlec v Praze, 1902, стр. 307).

Следъ свѣтовната война Кадлецъ се залавя да даде единъ обстоенъ трудъ и по историята на държавното право на срѣдна Европа (Dějiny veřejného práva ve střední Evropě), като разширяваше така предишнитѣ си лекции по катедрата за историята на държавното устройство на Австрия. Въ 3-о издание на своя трудъ Кадлецъ внесе и съответната история на славянитѣ отъ срѣдна Европа, а именно и чехитѣ, поляцитѣ, още и хърватитѣ. По този начинъ голѣмиятъ трудъ на К. (1923 г.) обхвана подробно правната история на западнитѣ славяни и на единъ клонъ отъ южнитѣ. Тоя важенъ неговъ трудъ се цени високо отъ вещи лица, като проф. Т. Тарановски, който въ своя Уводъ къмъ историята на славянскитѣ права казва: „Новиятъ Кадлецовъ трудъ се отличава съ обикновенитѣ особености на този писателъ: сигурностъ и точностъ въ привежданитѣ данни и съ сериозностъ на правенитѣ заключения. Изучването и излагането на историята на държавното право на славянитѣ успоредно съ държавното развитие на Европа изглежда намъ поучително и полезно. Трѣбва да се изтъкне, че различнитѣ фази въ развитието на западно-славянскитѣ държави Кадлецъ ги подвежда подъ общия европейски типъ на патримониално, съсловно и абсолютическо държавно устройство. Мислимъ, че такова изложение прави възможно, щото въ историята на славянското публично право да се установятъ нѣкои общи периоди, макаръ хронологически различни, но еднакви отъ гледище на публично-правната конструкция... Такова сравнително изучаване ще разреши понятието на европейската правна култура и ще покаже, че тя обхваща различни категории, които пакъ се обединяватъ въ нѣкоя синтеза на обща успоредна конституция“ (ц. с. стр. 186).

Отъ южнитѣ славяни Кадлецъ обърна повечко внимание на сърбо-хърватитѣ, езикътъ на които познаваше. Освенъ поменатата студия за славянския преводъ на Вербициева Трипартитумъ, той посвети нѣколко работи на аграрното право на Босна и Херцеговина (Agrarní právo

в Bosne a Hercegovine, v Praze, 1903); монография „Югославия“ по борбата на южнитѣ славяни за държавна самостоятелност (Jugoslavia. Obojich jižních Slovanu za statní samostatnost, V Praze, 1919); едно критическо издание на Мошченичкия статутъ (Moščenisky Statut. Příspevek k sezná'ni právních radu chorvatske obce v Istrii ve stol. XV—XVII. 1914). Той обнародва и единъ анализъ на този статутъ въ Rad Jugosl. Akad. кн. 203, 1914 (iz istorije općina Mošćenica kao uvod v analizu statuta Mošćenickoga). Въ 1926 г. той издаде и статута на островъ Брача.

При тази широка научна областъ, въ която боравѣше, Кадлецъ не можеше да не засегне и въпроситѣ за взаимодействие и взаимовлиянието на славянитѣ съ съседнитѣ и съжителски народи — маджаритѣ и власитѣ (ромънитѣ). И тука той се явява съ сериозни трудове, съ студии отъ капитална важностъ, които съ право обърнаха вниманието на учения свѣтъ не само въ заинтересованитѣ страни. Въ 1908 г. той изнася единъ прегледъ на маджарската историческа книжнина (Stručny Prehled historické a práwne-historické literatury Madarske. Sborník ved práv. a statn. 1908).

Въ същата година той обнародва кратко, но съдържателно изложение на маджарската конституционна история (Uherske Ustavni dějiny), печатано въ Оттова наученъ Словникъ въ Прага, 1907 г. На другата година той печата статия за ранното културно влияние на славянитѣ върху маджаритѣ, — единъ въпросъ, който бѣше повдигнатъ отъ научнитѣ издирвания на маджарскитѣ филолози (O počátku kulturních vlivu slovanských na Madary, Osvěta 1908).

Въ всѣко отношение е важна Кадлецовата монография, посветена на Власитѣ и на Влашкото право въ славянскитѣ и маджарски земи (Valaši a valaške právo v zemích slovanských auherských suvodem puđavajucem prehled teorii o vzniku rumunského naroda v Praze, 1916). Въ по-ново време, следъ войната, той обнародва много интересната статия върху важността за историята на славянскитѣ права отъ изучаването на маджарската и ромънска правна история (O vedeckem studiu vecí madarských a rumun-

skych), Nove Athemeum, Roč. II. с. 4 leden 1921. Отъ даннитѣ, подложени на анализъ въ трудоветѣ на Кадлецъ излазя ярко не само че между маджари и ромъни, отъ една страна, и славяни, отъ друга, е имало културни взаимовлияния, но че всѣкакъ въ развитието на тѣзи взаимоотношения е преобладавало на първо мѣсто славянското влияние. Маджаритѣ сж възприели маса уредби и наредби отъ славянското право. Институти, които маджаритѣ представляли тѣхни самобитни, сж, както доказва Кадлецъ, много по-рано познати на чешкото и полско право. И той кани славянскитѣ историци на правото да се позанимаятъ съ научнитѣ трудове на унгарскитѣ културни и правни историци и да обнародватъ прекаленитѣ маджарски подчертвания за тѣхна самобитна, правна култура.

Още по-силно е било славянското влияние върху ромънската обща и правна култура. Ромънитѣ сж приели християнството отъ славяни (собствено отъ българитѣ) и заедно съ черковно-славянския (старобългарски) езикъ сж усвоили на готово цѣлата система на терминология на държавното устройство. Българитѣ сж помогнали на ромънитѣ да засиятъ своя военно-държавенъ битъ и въ XIV в. ромънитѣ сж реципирали отъ тѣхъ правно и държавно устройство за изграждане на Младото влашко княжество, а сжщо така и въ Молдавското воеводство. Освенъ българското влияние въ Ромъния, пробилло си е пжтъ още и сръбското, въ Молдова — полското и руското. Ето защо раннитѣ славянски хрисовули отъ ромънски произходъ не само сж прѣки извори за историята на ромънското право, но тѣ сж и помощни източници за славянската правна история. Тѣ могатъ да се използватъ за попълняне нѣкоя празнина въ историята на българското, та и на сръбското право. „Особено историцитѣ на българското право, казва Кадлецъ, би трѣбвало да бждатъ запознати съ това“ (ц. с. стр. 187).

Изоставяме не малкъкъ брой статии, очерки, етюди и бележки на д-ръ К. Кадлецъ, разхвърляни въ разни списания и журнали, въ които той винаги казва вещата си дума по общитѣ въпроси на славянската правна и културна история и близкитѣ до нея науки.

Въ последнитѣ години той бѣше редакторъ и издатель на „Сборникъ на правнитѣ и държавни науки“ (Sborník věd právnických a státních vydává K. Kadlec), въ който обнародваше особено критически бележки по всички нови славяно-правни трудове.

Ще трѣбва, обаче, да не пропускаме да кажемъ още нѣколко думи за единъ капиталенъ трудъ, който погълна твърде много негови грижи въ последнитѣ години отъ живота му. Касае се за неговия *Словарь или глосарий къмъ паметниците на славянското право*, за какъвто той копнѣше презъ цѣлъ животъ и за който писа статия (O potrebe historických glossarů slovanských, 1925).

Той твърдѣше, че единъ такъвъ словарь е необходимъ като основа, като подготвителна работа, като изходна точка за по-нататъшнитѣ изучавания и обобщения. Още когато го видѣхъ най-напредъ въ Прага (1908 г.), той изказваше радостта си за това начинание и бѣше още тогазъ почналъ да готви материали за замисленото колосално дѣло. Историко-правниятъ Словарь „Prove“ на многозаслужилия за старото славянско право D-г Hermengild Igeček не го удовлетворяваше. Въ него той намѣрваше и сочеше съществени недостатаци, които отнемаха научното му значение. И той се залови да го допълня, поправя, измѣня.

Въ следнитѣ години на живота си Кадлецъ често поменаваше, че неговиятъ идеалъ Словарьтъ е на пжть да се завърши. Уви! той не можа да види сбждната тази си мечта.¹

Кадлецъ отмина. Истина е, че всѣка обществена и научна сила, която отминава, може да остави или да намѣри следъ себе си продължателъ, замѣстникъ. Незамѣними личности въ живота нѣма. За Кадлеца може да се каже, че той приготви ученици и продължатели, които навѣрно всѣкакъ ще се стараятъ да следватъ по пжтя на своя незабравимъ и голѣмъ учителъ. Но пакъ трѣбва да се каже, че съ неговата кончина хубавото му дѣло, почнато съ такъвъ жаръ и ентузиазъмъ, съ такова на-

¹ Вж. д-ръ Ив. Ч.-ъ — за Словаря на Д-ръ К. Кадлецъ. Юр. пр. кн. 2. фев. 1929 г.

прегнато трудолюбие и непрекъсвана дейност, ще прекара една криза. Той бѣше станалъ срѣдище, около което се въртѣше не малкъ брой слависти и славянски правници. Той бѣше като фаръ, който отъ далечъ освѣтляваше тръгналитѣ по пжтя на мжчнитѣ издирвания въ правната славянска история.

Ще се явятъ въ Чехословашко, въ Прага, млади нови сили, Кадлецови ученици и сътрудници; ще продължатъ тѣ неговото дѣло; обаче Кадлецъ не ще бжде замѣстенъ напълно. Неговата многостранна култура бѣше рѣдкостъ, голѣма рѣдкостъ; той бѣше, въ широкия смисълъ на думата, не само славянски историко-правникъ, но бѣше единъ славистъ, голѣмъ, вещь славистъ. А което е много важно, той направи отъ славянската правна история за себе си единъ култъ, заразилъ и други...

Чехословашката академия на наукитѣ бѣше намѣрила въ негово лице своя достоенъ постояненъ секретаръ: наедно съ нея и нашата Академия има мѣсто да оплаче загубата на учения, на вещиа, на добрия чехъ, славянинъ и човѣкъ: Карелъ Кадлецъ!

С. С. Бобчевъ.